

LEK NA CUKRZYCĘ I NIEWYDOLNOŚĆ SERCA POMOŻE W TERAPII CHORYCH Z NIEDOBOREM ODPORNOŚCI?

Zagrażający życiu niedobór odporności, zwany neutropenią, jest – obok spadku stężenia glukozy we krwi – najgroźniejszym problemem, z którym zmagają się chorzy na glikogenezę 1b (GSD 1b) – rzadką wrodzoną chorobę metaboliczną rozpoznawaną zwykle w pierwszych miesiącach życia. Naukowcy z Instytutu „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka (IPCZD) oraz Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, rozpoczynają badanie kliniczne mające na celu poprawę sposobu leczenia niedoboru odporności.

Groźny niedobór odporności

Neutropenia to obniżenie liczby neutrofilów we krwi. Neutrofile odpowiadają za zapewnienie odpowiedniego poziomu odporności. Niedobór odporności może stanowić poważne zagrożenie życia chorego.

„U pacjentów z GSD 1b dochodzi do częstych infekcji, głównie oddechowych oraz skórnych. Nierzadko, ze względu na zagrożenie życia, taka infekcja wymaga hospitalizacji” – mówi dr Piotr Sobieraj z Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych, Nadciśnienia Tętniczego i Angiologii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego WUM, jeden z badaczy w projekcie, którym kieruje dr Dariusz Rokicki z Kliniki Pediatrii, Żywienia i Chorób Metabolicznych Instytutu „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka” rozpoczyna unikalny projekt badawczy mający na celu zminimalizowanie ryzyka

Prof. Zbigniew Gaciong (w środku) wraz z dr. Joanną Bidiuk i dr. Piotrem Sobierajem

związanego z niedoborem odporności w przebiegu glikogenozy 1b.

Trudności z leczeniem

Stosując specjalną dietę opartą na skrobi kukurydzianej, można zabezpieczyć chorego na glikogenezę 1b przed obniżeniem stężenia glukozy we krwi.

„Do tej pory specjaliści nie mieli wielu możliwości leczenia neutropenii u pacjentów z GSD 1b. Stosowane leczenie było uciążliwe i niebezpieczne dla pacjenta, ze względu na ryzyko nowotworzenia. Terapia wymagała wykonywania codziennie zastrzyków podskórnych. Codzienne i wykonywane latami nakłucia są nieprzyjemne” – mówi dr Piotr Sobieraj.

Przeprowadzone w ubiegłym roku badania otworzyły nowe perspektywy dla pacjentów z GSD 1b. Wykazano, że obniżenie liczby neutrofilów, a tym samym pogorszenie odporności, wynika z nagromadzenia we krwi toksycznego związku o nazwie 1,5-anhydroglucytiol. Nadmiar 1,5-anhydroglucytiolu u chorych z glikogenezą 1b wywołuje groźny w skutkach niedobór odporności. Naukowcy rozpoczęli zatem poszukiwania takiego rozwiązania, którego konsekwencją byłyby eliminacja tego toksycznego związku z organizmu.

Szansa na nową terapię

„Wiosną zeszłego roku w badaniu na gryzoniach udowodniono, że po podaniu

„Projekt, którego liderem jest Instytut „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka” jest największym tego typu badaniem na świecie. Włączonych zostanie 20 pacjentów, przy czym jako jedyni włączamy nie tylko dzieci ale także pacjentów dorosłych”

prof. Zbigniew Gaciong

empagliflozyny – leku zarejestrowanego dla pacjentów z cukrzycą i niewydolnością serca – następuje wydalanie przez nerki związku 1,5-anhydroglucytol. Zmniejszenie jego stężenia pozwoliło na poprawę funkcji neutrofilii” – mówi dr Piotr Sobieraj. Co więcej, leczenie powoduje ustąpienie innych powikłań choroby, takich jak zapalenie jelit czy stawów.

„Pojawiła się zatem nadzieja, że z niedoborem odporności poradzimy sobie za sprawą leku pierwotnie przeznaczonego do leczenia cukrzycy i niewydolności serca – empagliflozyną. Wymaga to jednak przeprowadzenia badań klinicznych oceniających bezpieczeństwo i skuteczność takiego leczenia. I takie właśnie badanie w dwóch ośrodkach w Polsce się odbędzie. W przypadku pozytywnych obserwacji znacząco poprawi się jakość życia pacjentów, jako że to właśnie obniżenie odporności jest odpowiedzialne za znaczącą liczbę powikłań i problemów w przebiegu GSD 1b” – dodaje dr Dariusz Rokicki.

Jeżeli stosowanie tego leku u chorych na glikogenezę 1b przyniesie zamierzony przez naukowców skutek, to poprawi się funkcja układu odpornościowego, a chorzy nie będą musieli stosować wcześniejszego, uciążliwego leczenia.

Największe tego typu badanie kliniczne

Spośród trzech zaplanowanych badań z empagliflozyną u pacjentów z GSD 1b,

badanie warszawskich naukowców zostało zarejestrowane jako drugie na świecie. Jednocześnie jest największym badaniem na świecie. Pozostałe będą prowadzone we Francji i w Hong Kongu.

„Projekt, którego liderem jest Instytut „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka” jest największym tego typu badaniem na świecie. Włączonych zostanie 20 pacjentów, przy czym jako jedyni włączamy nie tylko dzieci ale także pacjentów dorosłych.” – mówi prof. Zbigniew Gaciong z Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych, Nadciśnienia Tętniczego i Angiologii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego WUM. „W wieku dorosłym pacjenci rozwijają zmiany w różnych narządach, co wymaga zaangażowania doświadczonych klinicystów o różnych specjalnościach medycznych. Tylko nieliczne ośrodki w Polsce podejmują się opieki nad dorosłymi pacjentami z GSD 1b. W naszej Klinice zajmuje się nimi kierowany przeze mnie zespół, w składzie: dr Piotr Sobieraj oraz dr Joanna Bidiuk” – dodaje prof. Zbigniew Gaciong.

Rzadkie występowanie tej choroby sprawia, że w literaturze światowej znaleźć można jedynie dwa przypadki doniesień naukowych na temat leczenia glikogenezą empagliflozyną u dorosłych pacjentów. Zatem badanie kliniczne rozpoczęte w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym i Instytucie „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka” może znacząco wzbogacić wiedzę na temat walki z tą chorobą. „Mamy ponad roczne doświadczenie w leczeniu empagliflozyną naszych pacjentów. Już teraz mogę powiedzieć, że obserwujemy zdecydowane korzyści, takie jak: zmniejszone nasilenie objawów, możliwość odstawienia leków i ogólna poprawa jakości życia” – mówi dr Piotr Sobieraj.

Projekt „Ocena skuteczności i bezpieczeństwa empagliflozyny w leczeniu neutropenii u pacjentów z glikogenezą 1b” (akronim: EMPATia) otrzymał dofinansowanie Agencji Badań Medycznych. Kierownikiem projektu ze strony WUM jest dr Piotr Sobieraj, zaś liderem i głównym badaczem – dr Dariusz Rokicki (IPCZD).

Glikogenozy – dziedziczne choroby dzieci

Glikogenozy są grupą rzadkich chorób metabolicznych, na którą zapadają głównie dzieci. Diagnozowane są zazwy-

czaj w ciągu kilku pierwszych miesięcy po urodzeniu. W zależności od rodzaju mutacji rozróżniamy kilkanaście podtypów glikogenozy – a jednym z nich jest glikogenoza 1b (GSD 1b).

„Mamy ponad roczne doświadczenie w leczeniu empagliflozyną naszych pacjentów. Już teraz mogę powiedzieć, że obserwujemy zdecydowane korzyści, takie jak: zmniejszone nasilenie objawów, możliwość odstawienia leków i ogólna poprawa jakości życia”

dr Piotr Sobieraj

„Przyczyną glikogenez są wrodzone deficyty enzymatyczne. Rodzimy się z takim defektem. Na szczęście rzadko, bo około raz na sto tysięcy urodzeń. Ponieważ ten enzym odpowiada za kluczowe dla glukozy etapy przemian, objawy pojawiają się już w dzieciństwie. Kiedyś była to choroba wyłącznie „pediatryczna”, bo pacjenci umierali w pierwszych latach życia. Obecnie radzimy sobie z nią znacznie lepiej, a pacjenci wchodzą w dorosłość, pracują, zakładają rodziny. Jednak to nie oznacza, że można tę chorobę wyłączyć w potocznym rozumieniu tego słowa. Leczenie trwa całe życie, głównie dietetyczne, wspomagająco farmakologiczne” – mówi dr Dariusz Rokicki.

Obecnie pod opieką lekarzy z IPCZD znajduje się 13 pacjentów chorujących na glikogenezę 1b, zaś Klinika Chorób Wewnętrznych, Nadciśnienia Tętniczego i Angiologii UCK WUM opiekuje się 2 pacjentami. W Polsce leczonych jest ok. 30 osób chorych na glikogenezę 1b. ■

Cezary Ksel, Marta Ewa Wojtach